

ارتباط بین نوع گزارش حسابرسی و شاخص‌های ارزیابی عملکرد در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

دکتر مهرداد قنبری^۱، محمدمهدی شکوری^۲، کمال زارعی مروج^۳

۱- گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

۲- گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان، همدان، ایران

۳- گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان، همدان، ایران

ایمیل نویسنده اصلی: mehrdadghanbary@yahoo.com

چکیده- صورت‌های مالی حسابرسی شده به وسیله حسابرسان مستقل، وسیله بسیار مناسبی در انتقال اطلاعات قابل اتکاست. حسابرس مستقل، شایسته‌ترین شخص برای اظهارنظر درباره قابلیت اعتماد گزارش‌های مالی واحد اقتصادی است. ارزیابی عملکرد بیانگر میزان موفقیت سازمان‌ها در دسترسی به اهدافشان است و همچنین ارزیابی عملکرد شرکت‌ها از مهمترین موضوعات موردتوجه سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، دولت و مدیران است و پایه بسیاری از تصمیم‌گیری‌های داخلی و خارج از سازمان می‌باشد. هدف پژوهش حاضر تعیین ارتباط بین نوع گزارش حسابرسی و شاخص‌های ارزیابی عملکرد در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. جامعه آماری تحقیق شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار می‌باشد، که ۷۹ شرکت به روش غربالگری برای سال‌های ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۳ به عنوان نمونه آماری جهت آزمون فرضیه‌های تحقیق ملاک قرار گرفته است. پژوهش حاضر، از نوع پژوهش‌های تحلیلی از نوع شبه تجربی، که به تعیین بین نوع گزارش حسابرسی و شاخص‌های ارزیابی عملکرد می‌پردازد. تحلیل داده‌ها با استفاده از رگرسیون چندگانه انجام می‌شود. پس از جمع‌آوری داده‌های آماری، ابتدا این داده‌ها با استفاده از، نرم‌افزار Excel طبقه‌بندی و مرتب شده، سپس با نرم‌افزار Eviews ۷ مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. یافته‌های تحقیق نمایانگر این است که بین گزارش مقبول و مشروط حسابرسی با نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد. همچنین بین گزارش مقبول حسابرسی با بازده حقوق صاحبان سهام، بازده کل دارایی‌ها و نسبت حاشیه سود خالص رابطه معناداری مشاهده نشد. همچنین بین گزارش مردود حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهام و گزارش عدم اظهارنظر حسابرسی و بازده کل دارایی‌ها رابطه معناداری مشاهده نشد.

واژگان کلیدی: نوع گزارش حسابرسی، شاخص‌های ارزیابی عملکرد

مقدمه

گسترش روزافزون واحدهای اقتصادی، توسعه فناوری ارتباطات و وجود تضاد منافع، نیازهای نظارتی را به وجود می‌آورد. پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد تقاضا برای حسابرسی پیش از آن‌که الزام قانونی مطرح باشد، وجود داشته است. به طور کلی، هدف حسابرسان حفاظت از منافع سهامداران در مقابل تحریفات و اشتباهات بااهمیت موجود در صورت‌های مالی است. حسابرسان به منظور حفظ اعتبار حرفه، شهرت حرفه خود و اجتناب از دعاوی قضایی علیه خود، به دنبال افزایش کیفیت حسابرسی هستند. همچنین محققان شواهدی را فراهم نموده‌اند که حسابرسی موجب کاهش تضاد نمایندگی و کاهش احتمال بروز عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه‌گذاران و مدیران می‌شود (جنسن و مک‌لینگ، ۱۹۷۶).

صورت‌های مالی حسابرسی شده به وسیله حسابرسان مستقل، وسیله بسیار مناسبی در انتقال اطلاعات قابل اتکاست. حسابرس مستقل، شایسته‌ترین شخص برای اظهارنظر درباره قابلیت اعتماد گزارش‌های مالی واحد اقتصادی است. شایستگی حسابرس به این دلیل است که وی فردی مستقل بوده و حسابرسی را طبق استانداردهای حسابرسی انجام می‌دهد تا اطمینان یابد که اقلام صورت‌های مالی مطابق با استانداردهای حسابداری تهیه شده است. بنابراین، حسابرس به ادعاهایی اعتبار می‌دهد که توسط شخص دیگری در قالب صورت‌های مالی تهیه شده است و بدین وسیله قابلیت اتکای اطلاعات به کار رفته در تصمیمات اقتصادی را افزایش می‌دهد (نیکخواه آزاد، ۱۳۷۹).

هدف از حسابرسی صورت‌های مالی این است که حسابرس درباره درستی تهیه و ارائه صورت‌های مالی از کلیه جنبه‌های بااهمیت در انطباق با اصول متداول حسابداری، اظهارنظر کند. اظهارنظر حسابرس با این نوع اطمینان‌دهی در شکل غیرمطلق، اعتبار صورت‌های مالی را افزایش می‌دهد. انواع اظهارنظر حسابرسی شامل چهارگانه زیر می‌باشد: مقبول، مشروط، مردود، عدم اظهارنظر.

بیان مساله

حسابرسی فرآیندی است منظم و با قاعده جهت جمع‌آوری و ارزیابی بی‌طرفانه شواهد درباره ادعاهای مربوط به فعالیت‌ها و وقایع اقتصادی، به منظور تعیین درجه انطباق این ادعاها با معیارهای از پیش تعیین شده و گزارش نتایج به افراد ذینفع (نیکخواه آزاد، ۱۳۷۹). هدف گزارش حسابرسی آگاه ساختن استفاده‌کنندگان از میزان انطباق اطلاعات حسابداری با معیارهای از قبل تعیین نشده است. فرض بر این است که معیارهای از قبل

تعیین شده مربوط است و در نتیجه نیازهای استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابرسی شده را تامین می‌کند. در شرایطی که معیارهای مقایسه صریح و واضح نیست، یا درک از فرآیند حسابرسی ناقص است و یا در مورد صلاحیت حرفه‌ای حسابرس تردید وجود دارد، احتمالاً وجود این ابهامات، نیاز به ارائه توضیحات بیشتر در گزارش حسابرسی را ضروری جلوه می‌دهد. این توضیحات بیشتر زمینه مساعدتری را برای اتکای استفاده‌کنندگان به اطلاعات تایید شده توسط حسابرس فراهم می‌سازد. انتشار صورت‌های مالی و گزارش حسابرس مستقل که به همراه آن ارائه می‌شود مسئولیت قانونی مشخص برای حسابرسان دربر دارد که وجود این مسئولیت‌های قانونی می‌تواند بر نحوه گزارشگری و شکل گزارش تاثیر محتوایی بگذارد. وضع قوانین مربوط به گزارشگری می‌تواند یا توسط نهادهای دولتی، و یا می‌تواند ناشی از احکام صادر شده از طرف دادگاه‌های حقوقی - قضایی باشد (نیکخواه آزاد، ۱۳۷۹).

آگاهی‌های مالی شفاف و قابل مقایسه، رکن اساسی پاسخگویی و تصمیم‌گیری اقتصادی آگاهانه و از ملزومات بی‌بدیل توسعه و رشد اقتصادی در بخش‌های خصوصی و دولتی است. بی‌تردید گرفتن تصمیمات اقتصادی و تخصیص بهینه منابع بدون اطلاعات معتبر امکان‌پذیر نیست. از آنجا که صورت‌های مالی، عمده‌ترین وسیله انتقال اطلاعات مالی به خارج از واحدهای انتفاعی و محور اصلی و عامل مشترک در تمام گزارش‌های مالی است، انتظار می‌رود اطلاعات مالی منعکس در آن‌ها بتواند وضعیت مالی و نتایج عملیات واحدهای انتفاعی را به گونه‌ای ارائه کند که نیازهای اطلاعاتی طیف وسیعی از اشخاص ذینفع، ذی‌حق و علاقمند را برآورده کند که به اطلاعات مالی واحدهای انتفاعی دسترسی محدودی دارند. حسابرسی در این فرآیند نقش اساسی و حیاتی در تعیین میزان اعتبار اطلاعات ایفا می‌کند. هدف حسابرسی در چارچوب فرآیند آزمون محور با تکیه بر نظریه‌های مربوط، زدودن آلودگی اطلاعات در راستای تصمیم‌گیری‌های اقتصادی باشد. محصول نهایی این فرآیند گزارشی است که حسابرس در آن نظر حرفه‌ای خود را در مورد مطلوب بودن صورت‌های مالی ارائه می‌کند. در چنین کاری، حسابرس در مورد کیفیت اطلاعات ارائه شده برای مقاصد تصمیم‌گیری و همچنین مناسب بودن صورت‌های مالی برای مقاصد پاسخگویی مدیریت و حاکمیت شرکتی به موکلین خود پیام حرفه‌ای می‌دهد. هدف این پیام به عنوان محصول نهایی فرآیند حسابرسی، بهینه کردن گزارشگری مالی از طریق افزودن اعتبار به اطلاعات گزارش شده است، اعتباری که بر مبنای شواهد به دست آمده و در نتیجه قابل توجیه است (نیکخواه آزاد، ۱۳۷۹).

از سویی دیگر، توسعه فناوری‌های جدید و به کارگیری آن‌ها در در دانش‌های مختلف سبب جلب توجه حرفه حسابرسی و استفاده از این شیوه‌ها در این حرفه شده است. تغییرات فن‌آوری و به کارگیری آن‌ها در علوم مختلف سبب شده است که حسابرسان در راستای افزایش کارایی روش‌های حسابرسی از فن‌آوری‌های جدید استفاده کنند. یکی از مهمترین راه‌های افزایش کارایی در حسابرسی، استفاده از شیوه‌های جدید داده-کاوی به منظور پیش‌بینی نوع اظهارنظر حسابرس است. تاکنون در سطح بین‌الملل پژوهش‌های قابل توجهی در جهت ساخت و ارائه الگوهای صورت گرفته است که امکان شناسایی نوع اظهارنظر حسابرس را داشته باشد (پور حیدری و اعظمی، ۱۳۸۹).

آن را به عنوان اخبار بد در نظر بگیرند و فرآیند حسابرسی را به تأخیر بیندازند (کارسلا و کاپلان، ۱۹۹۱). با توجه به مطالب عنوان شده و همچنین تبیین مطالب در خصوص نوع گزارش حسابرسی که می‌تواند بر شاخص‌های عملکرد شرکت تاثیرگذار باشد مساله اصلی پژوهش بررسی ارتباط بین نوع گزارش حسابرسی (مقبول، مشروط، مردود، عدم اظهارنظر) و شاخص‌های ارزیابی عملکرد (نسبت سودآوری) می‌باشد. بر همین اساس جهت پاسخگویی به بیان مسئله، پژوهشگر در تحقیق حاضر بدنبال بررسی ارتباط بین نوع گزارش حسابرسی با شاخص‌های عملکرد سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد تا میزان تاثیرگذاری نوع گزارش حسابرسی بر شاخص‌های عملکرد مشخص گردد. و سعی می‌شود به این سؤال پاسخ داده شود که آیا نوع گزارش حسابرسی بر سودآوری شرکت تاثیر دارد؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

با توجه به اینکه عملکرد شرکت‌ها از دیرباز همواره مورد توجه تحلیلگران و پژوهشگران بوده است و یکی از معیارهای تصمیم‌گیری برای ذینفعان می‌باشد. از طرفی نوع گزارش حسابرسی هم مورد توجه تحلیلگران و پژوهشگران می‌باشد. با توجه با اهمیت هر دو مورد عملکرد شرکت‌ها و نوع گزارش حسابرسی ما در این پژوهش رابطه بین نوع گزارش حسابرسی (مقبول، مشروط، مردود، عدم اظهارنظر) با شاخص‌های عملکرد (نسبت حاشیه سود ناخالص، بازده حقوق صاحبان سهام، بازده کل دارایی‌ها، نسبت حاشیه سود خالص) می-پردازیم. با مروری در پژوهش‌های گذشته به این مسئله پی می‌بریم که پیشینه بسیار قوی در مورد عوامل موثر بر نوع گزارش حسابرسی وجود دارد، لذا خلاء موجود در پژوهش‌های گذشته و (GAP) شکاف موجود مشخص می‌گردد. به عبارتی دیگر می‌توان گفت که نوع گزارش حسابرسی در بیشتر پژوهش‌های گذشته

صورت گرفته متغیر وابسته بوده که تأثیر متغیر دیگر یعنی مستقل بر روی آن صورت پذیرفته است. وجود همین خلاء و شکاف موجود منجر به نوآوری پژوهش شده است. لذا در این پژوهش نوع گزارش حسابرس خلاف سایر پژوهش‌های گذشته متغیر مستقل است که رابطه آن با شاخص‌های عملکرد مورد سنجش قرار گرفته است. بدین جهت می‌توان از این موضوع به عنوان نوآوری پژوهش یاد کرد، زیرا تا به حال پژوهشی در این زمینه در ایران پیرامون مبحث نوع گزارش حسابرس و شاخص‌های عملکرد مالی صورت نپذیرفته است. لذا می‌توان با توجه به مباحث مطرح شده به طور خلاصه بیان کرد که تا به حال در ایران چنین پژوهشی با چنین متغیرهای در ایران صورت نگرفته است که عدم وجود چنین پژوهشی از نوآوری و خلاقیت پژوهش حاضر است که در آن پژوهشگر به بررسی رابطه بین نوع گزارش حسابرس و شاخص‌های ارزیابی عملکرد می‌پردازد.

اهداف تحقیق:

هدف اصلی:

بررسی رابطه بین نوع گزارش حسابرس و شاخص‌های ارزیابی عملکرد

اهداف ویژه:

۱. بررسی رابطه بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص
۲. بررسی رابطه بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهام
۳. بررسی رابطه بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده کل دارایی‌ها
۴. بررسی رابطه بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود خالص
۵. بررسی رابطه بین گزارش مشروط حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص
۶. بررسی رابطه بین گزارش مردود حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهام
۷. بررسی رابطه بین گزارش عدم اظهار نظر حسابرسی و بازده کل دارایی‌ها

اهداف کاربردی:

نتایج حاصل از این پژوهش را می‌توان در حالت‌های زیر به کار برد:

- ۱- اندازه‌گیری جنبه‌های عملی کیفیت حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار

تهران

- ۲- بکارگیری متغیرهای موثر بر عملکرد از طریق نوع گزارش حسابرس

- ۳- بررسی عملکرد در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران
- ۴- و بررسی نوع گزارش حسابرس در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

فرضیه‌های تحقیق عبارتند از:

- فرضیه اصلی یک: بین گزارش مقبول حسابرسی و شاخص‌های ارزیابی عملکرد رابطه معناداری وجود دارد.
- فرضیه فرعی یک: بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد.
- فرضیه فرعی دو: بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهام رابطه معناداری وجود دارد.
- فرضیه فرعی سه: بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده کل دارایی‌ها رابطه معناداری وجود دارد.
- فرضیه فرعی چهار: بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود خالص رابطه معناداری وجود دارد.
- فرضیه اصلی دو: بین گزارش غیرمقبول حسابرسی و شاخص‌های ارزیابی عملکرد رابطه معناداری وجود دارد.
- فرضیه فرعی یک: بین گزارش مشروط حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد.
- فرضیه فرعی دو: بین گزارش مردود حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهام رابطه معناداری وجود دارد.
- فرضیه فرعی سه: بین گزارش عدم اظهارنظر حسابرسی و بازده کل دارایی‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

قلمرو تحقیق

قلمرو هر پژوهش در سه زمینه موضوعی، مکانی و زمانی قابل بررسی است تا بتوان داده‌ها را در چارچوب این قلمروها جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل نمود که به شرح زیر می‌باشد.

قلمرو موضوعی

قلمرو موضوعی این پژوهش حوزه تحقیقات حسابرسی و عملکرد در شرکت‌ها می‌باشد.

قلمرو مکانی

با توجه به اینکه تنها مرجع قابل اعتماد برای جمع‌آوری داده‌های مالی در وضعیت فعلی ایران بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد، بنابراین موضوع پژوهش از لحاظ قلمرو مکانی محدود به شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است.

قلمرو زمانی

این پژوهش دربرگیرنده اطلاعات مربوط به صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۶ ساله از ابتدای سال ۱۳۸۸ الی انتهای سال ۱۳۹۳ می‌باشد.

روش تحقیق

یکی از مهمترین مراحل انجام هر پژوهش، روش اجرای آن می‌باشد که در صورت اجرای صحیح و استفاده از مبانی تئوریک قوی قابل اتکا می‌باشد. این پژوهش یک تحقیق تحلیلی از نوع تجربی می‌باشد که در آن متغیرهای مورد بررسی از طریق همبستگی بین آنها اندازه‌گیری و تعیین می‌گردد. بنابراین این پژوهش یک تحقیق از نوع پس رویدادی است و از لحاظ نوع داده‌ها کمی بوده و از لحاظ نحوه استدلال، یک تحقیق استقرایی محسوب می‌گردد. بنابراین این پژوهش جزء تحقیقات اثباتی حسابداری طبقه‌بندی می‌گردد.

جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری به تعدادی از عناصر مطلوب که دارای حداقل یک صفت مشخصه باشند گفته می‌شود (آذر و مومنی، ۱۳۸۵). به بیان دیگر جامعه آماری عبارتست از مجموعه‌ای از افراد یا واحدها که دارای حداقل یک صفت مشترک باشند. با توجه به اینکه تعداد شرکت‌های تولیدی از کثرت بیشتری نسبت به سایر شرکت‌ها دارد و ماهیت کسب درآمد آنها متفاوت از سایر شرکت‌ها (شرکت‌های سرمایه‌گذاری و لیزینگی و بانک‌ها و مؤسسات مالی و بیمه) است به عنوان جامعه آماری در این پژوهش می‌باشد. با توجه به اینکه تنها مرجع قابل اعتماد برای جمع‌آوری داده‌های مالی در وضعیت فعلی ایران بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران جامعه آماری تحقیق حاضر را تشکیل می‌دهند و فرضیه‌های موردنظر در رابطه با این جامعه آماری مورد مطالعه و آزمون قرار خواهند گرفت. نمونه موردنظر در این تحقیق شامل شرکت‌هایی است که از شرایط زیر برخوردار باشند:

۱. سال مالی آنها به پایان اسفند، ختم شود،
۲. بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ تغییر سال مالی نداشته باشند،
۳. اطلاعات موردنیاز آنها در دسترس باشد،
۴. جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری مالی نباشند،

۵. شرکت‌های موردنظر طی دوره مورد بررسی بایستی حتماً توسط سازمان حسابرسی یا مؤسسات مورد اعتماد بورس اوراق بهادار تهران حسابرسی شده باشند.

روش گردآوری اطلاعات

یکی از ضروریات مهم هر مطالعه و پژوهش، وجود اطلاعات قابل اتکاء و سرعت و سهولت دسترسی به آن است. با داشتن این اطلاعات فرصتی برای محقق فراهم می‌شود که جریان مطالعه و تجزیه و تحلیل داده‌ها را برای ارزیابی اهداف و فرضیات پژوهش پیگیری نماید. همچنین محقق این امکان را به دست می‌آورد که با صرف حداقل هزینه و وقت به اهداف موردنظر دست یابد.

در این پژوهش، اطلاعات به دو روش زیر گردآوری می‌شوند:

۱. برای مطالعه ادبیات موضوع و بررسی پیشینه‌های پژوهش از روش مطالعات کتابخانه‌ای (شامل کتب، مجلات، پایان‌نامه‌های تحصیلی و مقالات علمی) استفاده می‌گردد و مقالات و پایان‌نامه‌های خارجی و داخلی مورد استفاده در پژوهش حاضر از طریق اینترنت و سایت‌های مربوطه دریافت می‌گردد.
۲. در بخش میدانی، اطلاعات مربوط به متغیرهای پژوهش (متغیرهای مستقل، وابسته) از طریق بانک اطلاعاتی تدبیر پرداز و ره‌آورد نوین و با مراجعه به سایت سازمان بورس و اوراق بهادار (www.rdis.ir) یا سایت (www.Codal.ir) جمع‌آوری می‌شود.

ابزارهای گردآوری اطلاعات

داده‌های این پژوهش با توجه به سیاهه واریسی مبتنی بر ارقام و اطلاعات واقعی بازار سهام و صورت‌های مالی شرکت‌هاست. که شامل (ترازنامه، صورت حساب سود و زیان، صورت حساب سود و زیان جامع، صورت گردش وجوه نقد و ترازنامه) سال‌های مورد مطالعه می‌باشد. گردآوری اطلاعات براساس جستجو در بین منابع کتابخانه‌ای و مقالات چاپ شده در نشریات و بروشورهای معتبر و صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار صورت می‌گیرد.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

با توجه به اینکه تحقیق حاضر مربوط به شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران گردآوری شده است، بنابراین رگرسیون خطی چندگانه مناسب‌ترین روش برای آزمون فرضیه‌های تحقیق است. و نرم‌افزار مورد استفاده در این پژوهش EVIEWS می‌باشد.

مروری بر مطالعات انجام شده

پژوهش‌های انجام شده در ایران

جامعی و همکاران (۱۳۹۱)؛ به بررسی تاثیر عملکرد مدیران بر اظهارنظر حسابرس مستقل در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. یافته‌های پژوهش حاکی از تاثیر عملکرد مدیریت بر اظهارنظر حسابرس مستقل است. یافته‌های آزمون فرضیه‌ها حاکی از تاثیر معیار سود هر سهم بر گزارش حسابرس مستقل بوده، معیار سودآوری نیز بر بند شرط ثبت سرمایه‌گذاری به روش بهای تمام شده به جای ارزش ویژه تاثیر دارد. معیار سود هر سهم، نرخ بازده دارایی‌ها و نرخ بازده حقوق صاحبان سهام همگی بر بند اخذ تاییدیه گزارش مشروط حسابرس مستقل تاثیر دارد. در نهایت می‌توان گفت بهبود عملکرد مدیریت سبب کاهش صدور گزارش مشروط می‌شود؛ در نتیجه معیارهای حسابداری عملکرد مدیریت اظهارنظر حسابرس را تحت تاثیر قرار می‌دهد. پوربهرامی و نامی (۱۳۹۱)؛ به بررسی علل صدور گزارش حسابرسی غیرمقبول در سازمان حسابرسی پرداختند. نتایج این پژوهش به شرح زیر می‌باشد:

۱. علت عمده صدور گزارشات مشروط، در شرکت‌های بورسی وجود بندهای انحراف از استانداردهای حسابداری، در شرکت‌های متعلق به بخش عمومی وجود بندهای محدودیت در دامنه رسیدگی و در مورد کل شرکت‌های مورد بررسی نیز به علت وجود فراوانی بندهای محدودیت در دامنه رسیدگی می‌باشد.
۲. علت عمده صدور گزارشات عدم اظهارنظر، وجود بندهای محدودیت در دامنه رسیدگی می‌باشد.
۳. علت عمده صدور گزارشات مردود، از لحاظ تعدادی مربوط به وجود بندهای انحراف از استانداردهای حسابداری می‌باشد.

امینی و همکاران (۱۳۹۰)؛ به بررسی عوامل موثر بر صدور گزارش حسابرسی مشروط با رویکرد شبکه عصبی پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که نسبت سود پس از مالیات به فروش دارای رابطه و پس از آن به ترتیب: نسبت جاری، نسبت بدهی، اندازه شرکت، مشروط بودن گزارش حسابرسی سال قبل، نسبت حساب‌های دریافتی به کل دارایی‌ها، دفعات گردش موجودی کالا، نسبت آنی و نوع موسسه حسابرسی، دارای بیشترین ارتباط و تاثیر را بر صدور گزارش حسابرسی مشروط دارند. عباس‌زاده و منظرزاده (۱۳۹۰)؛ به بررسی احتمال صدور گزارش مقبول حسابرسان مستقل با استفاده از خصوصیات هیئت مدیره شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که رابطه‌ی منفی و معنی‌دار بین افزایش در «تعداد اعضای هیأت مدیره» و گزارش مقبول حسابرس و رابطه‌ی مثبت و معنی‌دار بین افزایش در «نسبت

مالکانه» و گزارش مقبول حسابرسان وجود دارد. «عدم تغییر در اعضای هیئت مدیره سال جاری نسبت به سال قبل» به صورت منفی و معنی دار بر گزارش مقبول حسابرسان تأثیر می‌گذارد و بین افزایش در «نسبت ارزش بازار به دفتری حقوق صاحبان سهام» و گزارش مقبول حسابرسان رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. رابطه‌ی منفی و معنی‌دار بین «تغییر در حسابرسان سال جاری نسبت به سال قبل» و گزارش مقبول حسابرسان و رابطه‌ی مثبت و معنی‌دار بین افزایش در «نرخ بازده دارایی‌ها» و گزارش مقبول حسابرسان وجود دارد.

شورورزی و همکاران (۱۳۹۰)؛ به مقایسه اظهارنظر حسابرسان مستقل و متغیرهای مالی در پیش‌بینی ورشکستگی پرداختند. نتیجه پژوهش بیانگر این بود که متغیرهای مالی به صورت توأم و اظهارنظر حسابرسان مستقل، هر دو توانایی پیش‌بینی ورشکستگی در دوره مالی آتی را دارند اما اظهارنظر حسابرسان مستقل دارای برتری معناداری نسبت به متغیرهای مالی بود. احمدپور و همکاران (۱۳۸۹)؛ به بررسی تأثیر متغیرهای مالی و غیرمالی بر صدور اظهارنظر مشروط حسابرسان (شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران) پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که بین ۹ متغیری که انتظار می‌رفت بر صدور گزارش حسابرسان دارای تأثیر معناداری باشند، تنها دفعات گردش موجودی کالا، نسبت بدهی به دارایی و نسبت حساب‌های دریافتی به کل دارایی، بر صدور گزارش مشروط حسابرسان دارای تأثیر معناداری بودند. ستایش و جمالیان‌پور (۱۳۸۸)؛ به بررسی رابطه نسبت‌های مالی و متغیرهای غیرمالی با اظهارنظر حسابرسان پرداختند. نتایج حاکی از آن است که از میان کلیه متغیرهای مالی و غیرمالی به ترتیب نوع عملکرد، نسبت گردش موجودی کالا، نسبت بدهی، سود ناخالص به فروش و سود خالص به فروش از بیشترین رابطه آماری با نوع اظهارنظر حسابرسان برخوردار می‌باشند. علاوه بر آن، نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون لجستیک حاکی از آن است که با بهره‌گیری از هفت متغیر مالی و غیرمالی می‌توان به مدلی برای پیش‌بینی اظهارنظر حسابرسان دست یافت.

پژوهش‌های خارجی

چن و همکاران (۲۰۱۰)؛ در پژوهشی در چین دریافتند که با ادغام یک موسسه حسابرسان چینی با یکی از موسسات بزرگ حسابرسان (موسسه ارنست و یانگ) در سال ۲۰۰۲، از ۴۶ صاحبکار این موسسه حسابرسان چینی، ۳۰ صاحبکار، حسابرسان خود را تغییر دادند و موسسات حسابرسان کوچک را به عنوان حسابرسان خود انتخاب کردند. آن‌ها در پژوهش خود نشان دادند که انگیزه ۳۰ شرکت از تغییر حسابرسان، دریافت گزارش حسابرسان مقبول در مقابل کیفیت پایین حسابرسان بوده است. بر اساس نتیجه این پژوهش، رقابت در حسابرسان، موجب کاهش کیفیت حسابرسان می‌شود. چانگ و چوی (۲۰۱۰)؛ در بررسی تأثیر ویژگی‌های شرکای حسابرسان بر قضاوت و اظهارنظر حسابرسان دریافتند که تجربه کاری حسابرسان و آشنایی حسابرسان با

صنعت شرکت مورد رسیدگی، از عوامل اصلی تاثیرگذار بر کاهش خطا در صدور اظهارنظر حسابرسی می‌باشد. به طور کلی، نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که ویژگی‌هایی مانند استقلال حسابر، تجربه کاری حسابر، دوره تصدی حسابر بر واحد مورد رسیدگی و آشنایی او با صنعت شرکت مورد رسیدگی، بر اظهارنظر حسابر اثرگذار است. رویز، باربادی لو و همکاران (۲۰۰۹)؛ در پژوهشی از اسپانیا دریافتند که چرخش اجباری حسابر در سال آخر براساس قوانین حسابرسی، تاثیری بر صدور نوع اظهارنظر حسابر ندارد. آن‌ها عنوان می‌کنند حسابرسان احتمالاً به دلیل عدم دادن شهرت خود، این انگیزه را دارند تا در صدور نوع اظهارنظر، استقلال خود را مطلوب جلوه دهند. اما این انگیزه در سال‌های قبل از سال تغییر اجباری، وجود ندارد و برخی حسابرسان مطابق میل صاحبکاران گزارش صادر می‌کنند. چنا و همکاران (۲۰۰۹)؛ طی پژوهشی از شرکت‌های تایوانی دریافتند که تغییر حسابر با صدور گزارش حسابرسی مقبول رابطه مستقیم دارد. آن‌ها نشان دادند مدیران به منظور مطلوب نشان دادن عملکرد شرکت، حسابر خود را تغییر می‌دهند تا به واسطه این تغییر، گزارش حسابرسی مقبول دریافت کنند و به این روش، عملکرد شرکت را مطلوب جلوه دهند. در این پژوهش، نشان داده شد که در سال‌های بعد، احتمال ورشکستگی این گونه شرکت‌ها بیشتر بوده است.

تاهیناکس و همکاران (۲۰۱۰)؛ به بررسی گزارش‌های حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بازار آتن، طی سال‌های ۲۰۰۵ الی ۲۰۰۷ پرداختند. نتایج نشان داد که گزارش‌های حسابرسی، محتوای اطلاعاتی محدودی برای سرمایه‌گذاران فراهم کرده و بخشی از فرآیند تصمیم‌گیری آن‌ها را تشکیل نمی‌دهد. آن‌ها نتیجه‌گیری کردند که این ممکن است به علت عدم درک محتوا، اهمیت و ارزش چنین گزارش‌هایی باشد. الثانییت و همکاران (۲۰۰۸)؛ با هدف ارزیابی محتوای اطلاعاتی گزارش مشروط حسابرسی در بورس اوراق بهادار اردن، تاثیر گزارش مشروط حسابرسی را بر قیمت سهام مورد بررسی قرار دادند. نتیجه پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد که گزارش حسابرسی مشروط بر قیمت سهام بی‌تاثیر است.

سلطانی (۲۰۰۰)؛ ۵۴۳ اظهارنظر مشروط را طی سال‌های ۱۹۸۶ الی ۱۹۹۵ برای شرکت‌های ثبت شده در بازار سهام پاریس بررسی کرد. نتایج مبین این بود که در اکثر موارد، انواع مختلف شروط حسابرسی و تداوم اظهارنظرهای مشروط، همه، بازده‌های منفی غیرعادی بااهمیتی حول تاریخ‌های مورد انتظار داشت. علاوه بر این، نتایج، بازده‌های غیرعادی مهمی را برای شرکت‌های دریافت‌کننده اظهارنظرهای مقبول، نشان داد. این

نتایج مشخص کرد که استفاده کنندگان اطلاعات حسابرسی ممکن است، اساساً، به محتوای اطلاعاتی گزارش حسابرسی، به صورت یک مجموعه در مقایسه با فقط بند اظهار نظر حسابرسی علاقه مند باشند.

آمار استنباطی

نتایج فرضیه اول

فرضیه اول: بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد.

H0: بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد.

$$GPM_{it} = \alpha_1 + \beta_1 OPIN1 + \beta_2 AGE + \beta_3 Size + \epsilon_{it}$$

۷-۴ خلاصه ضرایب برای فرضیه اول

ضریب تعیین	مقدار f	سطح معنی داری	دوربین واتسون
۰/۲۲۰	۳/۲۹	۰/۰۲	۱/۵

۸-۴ آزمون ضرایب برای فرضیه اول

نتیجه	سطح معنی داری	مقدار t	خطای معیار	ضریب	متغیر مستقل	متغیر وابسته
فرضیه تایید می شود	۰/۰۴۲	-۲/۰۳۸	۰/۰۸۴	-۰/۱۷۲	OPIN1	GPM
	۰/۸۹۴	۰/۱۳۲	۰/۰۰۳۳	۰/۰۰۰۴۴	AGE	
	۰/۰۲۰۲	-۲/۳۳	۰/۰۷۳۷	-۰/۱۷۱	Size	
	۰/۰۰۱۹	۳/۱۲	۰/۴۴۸	۱/۴۰۲	C	

در این فرضیه به دلیل این که میزان خطای محاسبه شده برای آزمون لیمر بیش از ۵ درصد است لذا جهت آزمون فرضیه از روش تلفیقی و حداقل مربعات استفاده می شود در جداول فوق مشاهده می شود ضریب تعیین به دست آمده برابر ۲۲ درصد می باشد که می توان گفت که متغیرهای مستقل قابلیت تبیین و پیش بینی متغیر وابسته را دارند از طرفی سطح معنی داری آزمون f کمتر از ۵ درصد است بنابراین می توان گفت مدل معنی دار شده است. میزان دوربین واتسون به دست آمده بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گرفته پس استقلال خطا پذیرفته شده است. سطح معنی داری آزمون t برای متغیر گزارش مقبول از ۵ درصد کمتر است (۰/۰۴۲) پس فرض H0 رد و

فرض H1 تایید می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین گزارش مقبول حسابداری و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد.

$$GPM_{it} = 1.402 - .172 OPIN1 - .171 Size + \varepsilon_{it}$$

نتایج فرضیه دوم

فرضیه دوم: بین گزارش مقبول حسابداری و بازده حقوق صاحبان سهم رابطه معناداری وجود دارد.

H0: بین گزارش مقبول حسابداری و بازده حقوق صاحبان سهم رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین گزارش مقبول حسابداری و بازده حقوق صاحبان سهم رابطه معناداری وجود دارد.

$$ROE_{it} = \alpha_1 + \beta_1 OPIN1 + \beta_2 AGE + \beta_3 Size + \varepsilon_{it}$$

۹-۴ خلاصه ضرایب برای فرضیه دوم

ضریب تعیین	مقدار f	سطح معنی‌داری	دوربین واتسون
۰/۸۵۹	۲۹/۵۹	۰/۰۰	۲/۰۶

۱۰-۴ آزمون ضرایب برای فرضیه دوم

نتیجه	سطح معنی‌داری	مقدار t	خطای معیار	ضریب	متغیر مستقل	متغیر وابسته
فرضیه رد می‌شود	۰/۰۶۷	۱/۸۳	۰/۰۲۲	۰/۰۴۰۵	OPIN1	ROE
	۰/۰۰	۵/۱۴	۰/۱۲۷	۰/۶۵۶	AGE	
	۰/۰۰	-۴/۱۶	۰/۳۲۰	-۱/۳۳	Size	
	۰/۲۷۳	۱/۰۹۷	۰/۶۰۶	۰/۶۶۵	C	

در این فرضیه به دلیل این که میزان خطای محاسبه شده برای آزمون لیمر کمتر از ۵ درصد است لذا جهت آزمون فرضیه از روش پانلی و با اثرات ثابت استفاده می‌شود در جداول فوق مشاهده می‌شود ضریب تعیین به دست آمده برابر ۸۵ درصد می‌باشد که می‌توان گفت که متغیرهای مستقل قابلیت تبیین و پیش‌بینی متغیر وابسته را دارند از طرفی سطح معنی‌داری آزمون f کمتر از ۵ درصد است. بنابراین می‌توان گفت مدل معنی‌دار شده است. میزان دوربین واتسون به دست آمده بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گرفته پس استقلال خطا پذیرفته شده است.

سطح معنی‌داری آزمون t برای متغیر گزارش مقبول از ۵ درصد بیشتر است (۰/۰۶۷) پس فرض H0 تایید و فرض H1 رد می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهام رابطه معناداری وجود ندارد.

نتایج فرضیه سوم

فرضیه سوم: بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده داری‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

H0: بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده داری‌ها رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده داری‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

$$ROA_{it} = \alpha_1 + \beta_1 OPIN1 + \beta_2 AGE + \beta_3 Size + \epsilon_{it}$$

۴-۱۱ خلاصه ضرایب برای فرضیه سوم

ضریب تعیین	مقدار f	سطح معنی‌داری	دوربین واتسون
۰/۰۰۳	۰/۶۰۳	۰/۶۱۳	۱/۷۴

۴-۱۲ آزمون ضرایب برای فرضیه سوم

متغیر وابسته	متغیر مستقل	ضریب	خطای معیار	مقدار t	سطح معنی‌داری	نتیجه
ROA	OPIN1	۰/۰۲۷	۰/۰۵۶	۰/۴۸۲	۰/۶۲۹	فرضیه رد می‌شود
	AGE	-۰/۰۶۲	۰/۱۱۵	-۰/۵۴۰	۰/۵۸۹	
	Size	-۰/۴۲۷	۰/۴۲۵	-۱/۰۰۳	۰/۳۱۶	
	C	۱/۶۹	۱/۰۸۶	۱/۵۶	۰/۱۱۹	

در این فرضیه به دلیل این که میزان خطای محاسبه شده برای آزمون لیمر کمتر از ۵ درصد است لذا جهت آزمون فرضیه از روش پانلی و با اثرات تصادفی استفاده می‌شود در جداول فوق مشاهده می‌شود ضریب تعیین به دست آمده برابر ۰/۳ درصد می‌باشد که می‌توان گفت که متغیرهای مستقل قابلیت تبیین و پیش‌بینی متغیر وابسته را ندارند از طرفی سطح معنی‌داری آزمون f بیشتر از ۵ درصد است بنابراین می‌توان گفت مدل معنی‌دار شده است. میزان دوربین واتسون به دست آمده بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گرفته پس استقلال خطا پذیرفته شده است.

سطح معنی‌داری آزمون t برای متغیر گزارش مقبول از ۵ درصد بیشتر است (۰/۶۲۹) پس فرض H0 تایید و فرض H1 رد می‌شود بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده دارایی‌ها رابطه معناداری وجود ندارد.

نتایج فرضیه چهارم

فرضیه چهارم: بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود خالص رابطه معناداری وجود دارد.

H0: بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود خالص رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود خالص رابطه معناداری وجود دارد.

$$MOF_{it} = \alpha_1 + \beta_1 OPIN1 + \beta_2 AGE + \beta_3 Size + \epsilon_{it}$$

۱۳-۴ خلاصه ضرایب برای فرضیه چهارم

ضریب تعیین	مقدار f	سطح معنی‌داری	دوربین واتسون
۰/۰۰۷	۱/۲۲	۰/۳۰۰	۲/۱

۱۴-۴ آزمون ضرایب برای فرضیه چهارم

نتیجه	سطح معنی‌داری	مقدار t	خطای معیار	ضریب	متغیر مستقل	متغیر وابسته
فرضیه رد می‌شود	۰/۰۷۸	-۱/۷۶	۰/۰۳۲۱	-۰/۰۵۷	OPIN1	MOF
	۰/۸۶۳	۰/۱۷۲	۰/۰۰۱۳	۰/۰۰۰۲۵	AGE	
	۰/۵۵۳	-۰/۵۹۳	۰/۰۲۸	-۰/۰۱۶۹	Size	
	۰/۰۵	۱/۹۶	۰/۱۷۳	۰/۳۴۰	C	

در این فرضیه به دلیل این که میزان خطای محاسبه شده برای آزمون لیمر بیشتر از ۵ درصد است لذا جهت آزمون فرضیه از روش تلفیقی و با حداقل مربعات استفاده می‌شود در جداول فوق مشاهده می‌شود ضریب تعیین به دست آمده برابر ۰/۷ درصد می‌باشد که می‌توان گفت که متغیرهای مستقل قابلیت تبیین و پیش‌بینی متغیر وابسته را ندارند از طرفی سطح معنی‌داری آزمون f بیشتر از ۵ درصد است بنابراین می‌توان گفت مدل معنی‌دار شده است. میزان دوربین واتسون به دست آمده بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گرفته پس استقلال خطا پذیرفته

شده است. سطح معنی‌داری آزمون t برای متغیر گزارش مقبول از ۵ درصد بیشتر است (۰/۰۷۸) پس فرض H0 تایید و فرض H1 رد می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود خالص رابطه معناداری وجود ندارد.

فرضیه پنجم

فرضیه پنجم: بین گزارش مشروط حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد.

H0: بین گزارش مشروط حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین گزارش مشروط حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد.

$$GPM_{it} = \alpha_1 + \beta_1 OPIN2 + \beta_2 AGE + \beta_3 Size + \epsilon_{it}$$

۴-۱۵ خلاصه ضرایب برای فرضیه پنجم

ضریب تعیین	مقدار f	سطح معنی‌داری	دوربین واتسون
۰/۲۲۱	۳/۳۸	۰/۰۱۸	۱/۵

۴-۱۶ آزمون ضرایب برای فرضیه پنجم

نتیجه	متغیر وابسته	متغیر مستقل	ضریب	خطای معیار	مقدار t	سطح معنی‌داری
فرضیه تایید می‌شود	GPM	OPIN	۰/۱۷۸	۰/۰۸۴	۲/۱	۰/۰۳۶
		AGE	۰/۰۰۰۲	۰/۰۰۳۳	۰/۰۸۳	۰/۹۳۳
		Size	-۰/۱۷۵	۰/۰۷۳	-۲/۳۸	۰/۰۱۷۵
		C	۱/۲۵۸۱	۰/۴۴۵	۲/۸۲	۰/۰۰۵

در این فرضیه به دلیل این که میزان خطای محاسبه شده برای آزمون لیمر بیش از ۵ درصد است لذا جهت آزمون فرضیه از روش تلفیقی و حداقل مربعات استفاده می‌شود در جداول فوق مشاهده می‌شود ضریب تعیین به دست آمده برابر ۲۲ درصد می‌باشد که می‌توان گفت که متغیرهای مستقل قابلیت تبیین و پیش‌بینی متغیر وابسته را دارند از طرفی سطح معنی‌داری آزمون f کمتر از ۵ درصد است بنابراین می‌توان گفت مدل معنی‌دار شده است. میزان دوربین واتسون به دست آمده بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گرفته پس استقلال خطا پذیرفته شده است.

سطح معنی‌داری آزمون t برای متغیر گزارش مشروط از ۵ درصد کمتر است (۰/۰۳۶) پس فرض H0 رد و فرض H1 تایید می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین گزارش مشروط حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد.

$$GPM_{it} = 1.258 + .178 OPIN2 - .175Size + \epsilon_{it}$$

نتایج فرضیه ششم

فرضیه ششم: بین گزارش مردود حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهم رابطه معناداری وجود دارد.

H0: بین گزارش مردود حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهم رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین گزارش مردود حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهم رابطه معناداری وجود دارد.

$$ROE_{it} = \alpha_1 + \beta_1 OPIN3 + \beta_2 AGE + \beta_3 Size + \epsilon_{it}$$

۱۷-۴ خلاصه ضرایب برای فرضیه ششم

ضریب تعیین	مقدار f	سطح معنی‌داری	دوربین واتسون
۰/۸۵۹	۲۹/۵۹	۰/۰۰	۲/۱۱

۱۸-۴ آزمون ضرایب برای فرضیه ششم

متغیر وابسته	متغیر مستقل	ضریب	خطای معیار	مقدار t	سطح معنی‌داری	نتیجه
ROE	OPIN3	۰/۲۴۶	۰/۱۳۲	۱/۸۶	۰/۰۶۳۳	فرضیه رد می‌شود
	AGE	۰/۵۹۰	۰/۱۳	۴/۴۵	۰/۰۰	
	Size	-۱/۲	۰/۳۳۲	-۳/۶۱	۰/۰۰	
	C	۰/۶۳۲	۰/۶۰۸	۱/۰۳۹	۰/۲۹۹	

در این فرضیه به دلیل این که میزان خطای محاسبه شده برای آزمون لیمر کمتر از ۵ درصد است لذا جهت آزمون فرضیه از روش پانلی و با اثرات ثابت استفاده می‌شود در جداول فوق مشاهده می‌شود ضریب تعیین به دست آمده برابر ۸۵ درصد می‌باشد که می‌توان گفت که متغیرهای مستقل قابلیت تبیین و پیش‌بینی متغیر وابسته را دارند از طرفی سطح معنی‌داری آزمون f کمتر از ۵ درصد است بنابراین می‌توان گفت مدل معنی‌دار شده

است. میزان دوربین واتسون به دست آمده بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گرفته پس استقلال خطا پذیرفته شده است. سطح معنی‌داری آزمون t برای متغیر گزارش مردود از ۵ درصد بیشتر است (۰/۰۶۳) پس فرض H0 تایید و فرض H1 رد می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین گزارش مردود حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهام رابطه معناداری وجود ندارد.

نتایج فرضیه هفتم

فرضیه هفتم: بین گزارش عدم اظهارنظر حسابرسی و بازده دارایی‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

H0: بین گزارش عدم اظهارنظر حسابرسی و بازده دارایی‌ها رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین گزارش عدم اظهارنظر حسابرسی و بازده دارایی‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

$$ROA_{it} = \alpha_1 + \beta_1 OPIN4 + \beta_2 AGE + \beta_3 Size + \epsilon_{it}$$

۴-۱۹ خلاصه ضرایب برای فرضیه هفتم

ضریب تعیین	مقدار f	سطح معنی‌داری	دوربین واتسون
۰/۰۰۳	۰/۵۹۶	۰/۶۱۷	۱/۷۵

۴-۲۰ آزمون ضرایب برای فرضیه هفتم

متغیر وابسته	متغیر مستقل	ضریب	خطای معیار	مقدار t	سطح معنی‌داری	نتیجه
ROA	OPIN4	-۰/۱۶۶	۰/۳۴۶	-۰/۴۸۰	۰/۶۳۱	فرضیه رد می‌شود
	AGE	-۰/۰۶۸	۰/۱۱۶	-۰/۵۸۳	۰/۵۵۹	
	Size	-۰/۴۳۱	۰/۴۲۸	-۱/۰۰۷	۰/۳۱۴	
	C	۱/۷۴۱	۱/۰۹	۱/۵۹	۰/۱۱۰	

در این فرضیه به دلیل این که میزان خطای محاسبه شده برای آزمون لیمر کمتر از ۵ درصد است لذا جهت آزمون فرضیه از روش پانلی و با اثرات تصادفی استفاده می‌شود در جداول فوق مشاهده می‌شود ضریب تعیین به دست آمده برابر ۰/۳ درصد می‌باشد که می‌توان گفت که متغیرهای مستقل قابلیت تبیین و پیش‌بینی متغیر وابسته را ندارند از طرفی سطح معنی‌داری آزمون f بیشتر از ۵ درصد است بنابراین می‌توان گفت مدل معنی‌دار نشده است. میزان دوربین واتسون به دست آمده بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گرفته پس استقلال خطا پذیرفته شده

است. سطح معنی‌داری آزمون t برای متغیر گزارش عدم اظهارنظر از ۵ درصد بیشتر است (۰/۶۳۱) پس فرض H_0 تایید و فرض H_1 رد می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین گزارش عدم اظهارنظر حسابرسی و بازده دارایی‌ها رابطه معناداری وجود ندارد.

ارزیابی و تشریح نتایج آزمون فرضیه‌ها

با توجه به تجزیه و تحلیل ارائه شده در فصل چهارم و نتایج حاصل از برازش رگرسیون خطی چندگانه که درخصوص هر فرضیه انجام شده است، ابتدا به تفکیک، به بررسی هر یک از فرضیه‌ها پرداخته و نتایج حاصل از آن تفسیر می‌گردد و در نهایت به نتیجه‌گیری کلی درخصوص یافته‌های این پژوهش می‌پردازیم.

فرضیه اصلی پژوهش

فرضیه اصلی اول: بین گزارش مقبول حسابرسی و شاخص‌های ارزیابی عملکرد رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی اول پژوهش

فرضیه فرعی اول: بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد. سطح معنی‌داری آزمون t برای متغیر گزارش مقبول از ۵ درصد کمتر است (۰/۰۴۲) پس فرض H_0 رد و فرض H_1 تایید می‌شود بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی دوم پژوهش

فرضیه دوم: بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهام رابطه معناداری وجود دارد. سطح معنی‌داری آزمون t برای متغیر گزارش مقبول از ۵ درصد بیشتر است (۰/۰۶۷) پس فرض H_0 تایید و فرض H_1 رد می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهام رابطه معناداری وجود ندارد.

فرضیه فرعی سوم پژوهش

فرضیه سوم: بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده کل دارایی‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

سطح معنی‌داری آزمون t برای متغیر گزارش مقبول از ۵ درصد بیشتر است (۰/۶۲۹) پس فرض H_0 تایید و فرض H_1 رد می‌شود بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده دارایی‌ها رابطه معناداری وجود ندارد.

فرضیه فرعی چهارم پژوهش

فرضیه چهارم: بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود خالص رابطه معناداری وجود دارد. سطح معنی‌داری آزمون t برای متغیر گزارش مقبول از ۵ درصد بیشتر است (۰/۰۷۸) پس فرض H_0 تایید و فرض H_1 رد می‌شود بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود خالص رابطه معناداری وجود ندارد.

فرضیه اصلی دوم پژوهش

فرضیه اصلی دو: بین گزارش غیرمقبول حسابرسی و شاخص‌های ارزیابی عملکرد رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی اول پژوهش

فرضیه فرعی یک: بین گزارش مشروط حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد. سطح معنی‌داری آزمون t برای متغیر گزارش مشروط از ۵ درصد کمتر است (۰/۰۳۶) پس فرض H_0 رد و فرض H_1 تایید می‌شود بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین گزارش مشروط حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی دوم پژوهش

فرضیه فرعی دو: بین گزارش مردود حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهام رابطه معناداری وجود دارد. سطح معنی‌داری آزمون t برای متغیر گزارش مردود از ۵ درصد بیشتر است (۰/۰۶۳) پس فرض H_0 تایید و فرض H_1 رد می‌شود بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین گزارش مردود حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهام رابطه معناداری وجود ندارد.

فرضیه فرعی سوم پژوهش

فرضیه فرعی سه: بین گزارش عدم اظهارنظر حسابرسی و بازده کل دارایی‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

سطح معنی‌داری آزمون t برای متغیر گزارش عدم اظهارنظر از ۵ درصد بیشتر است (۰/۶۳۱) پس فرض H_0 تایید و فرض H_1 رد می‌شود بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین گزارش عدم اظهارنظر حسابرسی و بازده دارایی‌ها رابطه معناداری وجود ندارد.

نتیجه‌گیری

نگاره ۵-۱. خلاصه نتیجه‌گیری فرضیه‌ها

فرضیه‌ها	شرح	نتایج
فرضیه اصلی اول	بین گزارش مقبول حسابرسی و شاخص‌های ارزیابی عملکرد رابطه معناداری وجود دارد.	-
فرضیه فرعی ۱	بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد.	تایید
فرضیه فرعی ۲	بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهام رابطه معناداری وجود دارد.	رد
فرضیه فرعی ۳	بین گزارش مقبول حسابرسی و بازده کل دارایی‌ها رابطه معناداری وجود دارد.	رد
فرضیه فرعی ۴	بین گزارش مقبول حسابرسی و نسبت حاشیه سود خالص رابطه معناداری وجود دارد.	رد
فرضیه اصلی دوم	بین گزارش غیرمقبول حسابرسی و شاخص‌های ارزیابی عملکرد رابطه معناداری وجود دارد.	-
فرضیه فرعی ۱	بین گزارش مشروط حسابرسی و نسبت حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود دارد.	تایید
فرضیه فرعی ۲	بین گزارش مردود حسابرسی و بازده حقوق صاحبان سهام رابطه معناداری وجود دارد.	رد
فرضیه فرعی ۳	بین گزارش عدم اظهارنظر حسابرسی و بازده کل دارایی‌ها رابطه معناداری وجود دارد.	رد

منابع

- احمدپور، احمد، طاهرآبادی، علی اصغر، عباسی، شعیب (۱۳۸۹)، "تاثیر متغیرهای مالی و غیرمالی بر صدور اظهارنظر مشروط حسابرسی (شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران)"، فصلنامه بورس اوراق بهادار، شماره ۹، بهار، سال سوم، صفحه ۹۷-۱۱۴.
- امینی، پیمان، محمدی، کامران، عباسی، شعیب (۱۳۹۰)، "بررسی عوامل موثر بر صدور گزارش حسابرسی مشروط: کاربرد شبکه عصبی"، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، سال چهارم، شماره یازدهم، زمستان، صفحات: ۲۵-۳۹.
- ایزدی‌نیا، ناصر، رحیمی دستجردی، محسن، (۱۳۸۷)، "تاثیر ساختار سرمایه بر نرخ بازده سهام و درآمد هر سهم"، تحقیقات حسابداری، شماره ۳ پاییز، صفحات: ۱۳۶-۱۶۱.

۴. بابایی زکلیکی، محمدعلی، احمدوند، ژیلا، (۱۳۸۷)، "بررسی تاثیر ساختار مالکیت بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران"، تحقیقات مالی، شماره ۲۶ پاییز و زمستان، صفحات: ۴۱-۶۰.
۵. بهرامفر، نقی، ساعی، محمدجواد، (۱۳۸۵)، "ارائه مدلی برای پیش‌بینی عملکرد (مالی و بازار) شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از اطلاعات مالی منتشره"، مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۳، بهار، صفحات: ۴۵-۷۰.
۶. پوربهرامی، بابک، نامنی، زهره (۱۳۹۱)؛ به بررسی علل صدور گزارش حسابرسی غیرمقبول در سازمان حسابرسی، فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال اول، شماره سوم، پاییز، صفحات: ۱۰۷-۱۱۶.
۷. جلیلی، صابر، نونهال‌نهر، علی‌اکبر، خالقی، نوید، (۱۳۹۱)، "ارزیابی توان شاخص‌های ارزش مالی و سودآوری در تبیین بازده سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، شماره ۱۴، تابستان، صفحه ۷۷-۹۴.
۸. حساس‌یگانه، یحیی و جعفری، ولی‌اله (۱۳۸۹). "بررسی تأثیر چرخش مؤسسات حسابرسی بر کیفیت گزارش حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، فصل‌نامه بورس اوراق بهادار، شماره ۹، صفحه ۲۵.
۹. راعی، رضا، فلاح‌پور، سعید. (۱۳۸۳)، "پیش‌بینی درماندگی مالی شرکت‌ها با استفاده از شبکه‌های عصبی مصنوعی"، تحقیقات مالی، شماره ۱۷ بهار و تابستان، صفحه ۳۹.
۱۰. ستایش، محمدحسین، جمالیان‌پور، مظفر، (۱۳۸۸)، "بررسی رابطه نسبت‌های مالی و متغیرهای غیرمالی با اظهارنظر حسابرس"، تحقیقات حسابداری، شماره دوم تابستان، صفحات: ۱۳۰-۱۵۷.
۱۱. سجادی، سیدحسین، زراءنژاد، منصور، جعفری، علیرضا، (۱۳۸۸)، "ویژگی‌های غیرمالی موثر بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران"، مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۷، پاییز، صفحات: ۵۱-۶۸.
۱۲. سجادی، سیدحسین، فرازمند، حسن، دستگیر، محسن، دهقان‌فر، دلشاد، (۱۳۸۶)، "عوامل موثر بر گزارش مشروط حسابرسی"، فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۱۸ تابستان.

۱۳. سعیدی، علی، آقایی، آرزو، (۱۳۸۸)، "پیش‌بینی درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از شبکه‌های بیز"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۶، تابستان، صفحات: ۵۹-۷۸.

۱۴. سلیمانی‌امیری، غلامرضا، (۱۳۸۲)، نسبت‌های مالی و پیش‌بینی بحران مالی شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار تهران، تحقیقات مالی، شماره بهار و تابستان ۱۵، صفحات: ۱۲۱-۱۳۶.

15. Al-Thuneibat, Ali A. ; Ahmad Khamees, Basheer & Al-Fayoumi, Nedal A. (2008). "The Effect of Qualified Auditors' Opinions on Share Prices: Evidence From Jordan" *Managerial Auditing Journal*. Vol. 23 No. 1, pp. 84-101.
16. Ata Ali, Seyrek .H. (2009). "The use of data mining techniques in detecting fraudulent financial statements: an application on manufacturing firms ". *The Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences*, Vol 142, pp.157-170.
17. Athanassopoulos. A. D. and Ballantine, J. A. (1995). "Ratio and Frontier Analysis for Assessing Corporate performance: Evidence from Grocery industry in the UK ", *Journal of the operational Research Society*, 46, pp 427-440.
18. Bagherpour Mohammad, S.Monroe Gary, Shailer Greg. (2007). "Auditor Switching in an Increasingly Competitive Audit Market ".
19. Barizah .N, baker. A, Rahim. A, Rahman. A & Rashid. A (2005). "Factors influencing auditor independence ". *Managerial Auditing Journal*, 208, 356-273.
20. Carslaw, C.A. and Kaplan, S.E. (1991). An examination of audit delay: Further evidence from New Zealand. *Accounting and Business Research*, 22 (85), 21-32.
21. Change, W. and Choy, H., (2010). Audit partner characteristics and going concern opinions. Working paper, www.ssrn.com.
22. Chen Wei-Sen, Du Yin-Kuan. (2009). "Using neural networks and data mining techniques for the financial distress prediction model ". *Expert Systems with Applications*, Vol 36, pp.4075-4086.
23. Chen, C.J.P. and XINJIA, S., XC, W. (2010). Auditor changes following a big 4 merger with a local chinese firm: a case study, *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 29 (1): 32-41.
24. Chena, C., Lung G., and Fu-Hsing, C. (2009) .Strategic auditor switch and financial distress prediction, empirical findings from the TSE-listed firms, *Applied Financial Economics*. 19: 59-72.
25. DeAngelo L. E. (1981). "Audit size and Audit Quality". *journal of accounting and economics*, Vol 3, pp. 183-199.
26. DeAngelo, L.E. (1981). Auditor independence, 'low balling', and disclosure regulation. *Journal of Accounting and Economics*, 3 (2), 113-127.